

Portal Województwa Lubuskiego

Czy samorządy są „gotowe na 55”? Dyskusja z senatorami o nowej polityce klimatycznej w Europie

Kategoria - Aktualności

Data publikacji -25 maja 2023 godz. 10:18

„Udział samorządu w realizacji unijnej strategii Fit for 55” to temat pierwszego wyjazdowego posiedzenia Senatorów RP zorganizowanego w Zielonej Górze w czwartek, 25 maja 2023 r.

„Fit for 55” („Gotowi na 55”) to nazwa unijnego pakietu przepisów, które mają

doprowadzić do tego, że Europa stanie się bardziej neutralna klimatycznie. Celem zmian w prawie jest ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 55 proc. do 2030 roku. Redukcja emisji ma objąć wiele sektorów gospodarki, m.in. transport drogowy i lotniczy, budownictwo oraz leśnictwo. Dla obywateli i firm, które najbardziej odczują skutki reform, przewidziano Społeczny Fundusz Klimatyczny. W kwietniu 2023 r. Rada Unii Europejskiej zagłosowała za przyjęciem kluczowych dyrektyw pakietu „Fit for 55”.

Senatorowie mocno wspierają samorząd

W Sali Kolumnowej Urzędu Marszałkowskiego w Zielonej Górze obradowały na ten temat dwie połączone komisje senackie: Komisja Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej oraz Komisja Nadzwyczajna ds. Klimatu. W otwarciu posiedzenia uczestniczyła **marszałkini województwa lubuskiego Elżbieta Anna Polak**. – Dziękuję senatorom, którzy przyjechali do regionu lubuskiego, do zielonego regionu. Konsekwentnie, od dekady, budujemy Zieloną Krainę Nowoczesnych Technologii. Zielona Kraina to przede wszystkim dyrektywa unijna, która wyraźnie wskazuje na konieczność ograniczenia emisji gazów cieplarnianych. Dziś możemy powiedzieć, że udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w naszym regionie to ponad 27 proc. Niestety, żyjemy w czasach zmian klimatycznych, kryzysu energetycznego, jesteśmy zaskakiwani katastrofami, takimi jak katastrofa w Odrze. Dlatego dziękuję senatorom za zainteresowanie się tym tematem – powiedziała marszałkini.

– Wielokrotnie my, samorządowcy, mieliśmy silne wsparcie Senatu, nie tylko w tej kadencji. Bardzo często byłam w Senacie, gdzie przedstawiałam oddolnie problemy samorządów, którym mocno w tej kadencji ogranicza się kompetencje i środki finansowe. Mogliśmy liczyć na wsparcie i głos rozsądku, który jest bardzo mocno słyszalny. Mam nadzieję, że w sprawie zielonej gospodarki i Odry, również ograniczenia zmian klimatycznych, Senat będzie tą siłą, która pozwoli nam w Polsce lokalnej spokojnie realizować służbę, którą czynimy dla mieszkańców. Bo wspólnota samorządowa jest fundamentem wolnej Polski – podkreśliła Elżbieta Anna Polak.

Potrzebujemy solidarności w działaniu. Samorządy mają wpływ na wiele kwestii

W temat posiedzenia wprowadziła senatorów i słuchaczy **Gabriela Morawska-Stanecka, wicemarszałkini Senatu Rzeczypospolitej Polskiej**. Wskazywała, do jakich negatywnych skutków prowadzą zmiany klimatyczne. Co roku w Polsce z powodu zanieczyszczenia powietrza umiera co najmniej 45 tys. osób, a niektóre dane sugerują, że ta liczba może być nawet dwa razy większa. – To sprawia, że musimy podjąć radykalne działania, by zahamować zmiany klimatyczne. Dlatego popieramy Europejski Zielony Ład i wdrożenie pakietu „Fit for 55”, bo te wspólne europejskie działania są odpowiedzią na problemy klimatyczne. Cały proces transformacji klimatycznej jest ogromnym wyzwaniem, zarówno dla europejskich społeczeństw, jak i gospodarek. Dlatego potrzebujemy solidarności w działaniu. Musimy dołożyć wszelkich starań, aby społeczeństwo miało dostęp rzetelnych do informacji na temat europejskiej polityki klimatycznej i planowanych reform – mówiła wicemarszałkini.

- Transformacja energetyczna jest okazją do inwestycji i wprowadzenia innowacyjnych rozwiązań, które mogą zmienić naszą rzeczywistość. Ma to również znaczenie geopolityczne, gdyż przyczyni się do energetycznego uniezależnienia Europy od Rosji. Sukces pakietu „Fit for 55” w dużej mierze zależy od samorządów. Samorządy mają bowiem do odegrania zasadniczą rolę w sektorach, w których posiadają kompetencje, takich jak transport miejski i mieszkalnictwo, które w ramach reform zostaną objęte systemem handlu uprawnieniami do emisji. Rola samorządów jest ważna również dlatego, że będąc bliżej obywateli, mają większą świadomość potrzeb mieszkańców – powiedziała wicemarszałkini Senatu.

Czas na dyskusję o pakiecie minął. Pora mówić o tym, jak go wprowadzić

Stanisław Gawłowski, przewodniczący Senackiej Komisji Nadzwyczajnej ds. Klimatu podkreślił, że kwestia przyjęcia unijnego pakietu klimatycznego jest już przesądzona: – To już nie jest moment debaty, czy to zrobić. Polska w tej sprawie już zdecydowała. Dwa lata temu na szczycie europejskim, tam, gdzie podejmuje się decyzje jednomyślnie, premier Mateusz Morawiecki w imieniu Polski wyraził zgodę na ten pakiet. W związku z tym już nie dyskutujemy „czy”, tylko ewentualnie „jak”. Niektóre z tych aktów zostały już przyjęte albo już wprost obowiązują, w niektórych przypadkach toczy się jeszcze dyskusja. Nie da się osiągnąć sukcesu bez zaangażowania po stronie samorządów. W Senacie mamy głębokie przeświadczenie, że wszystkie władze publiczne muszą współdziałać ze sobą, aby ten cel osiągnąć. Stąd ta debata z udziałem samorządowców. Bardzo dziękuję wszystkim, którzy przyjęli nasze zaproszenie, bo bez samorządu efektów pakietu nie da się osiągnąć – mówił senator.

S. Gawłowski przypomniał, że w dyspozycji Komisji Europejskiej na transformację energetyczną jest blisko 800 mld euro. To największy budżet w historii przeznaczony na ten cel. – Jeżeli będziemy przygotowani, będziemy ważnym beneficjentem tych środków – przekonywał.

Postawmy na doliny wodorowe w regionach

Jak mógłby wyglądać dobry system energetyczny Polski? Rozwiązanie na przykładzie Dolnego Śląska przedstawił **dr Andrzej Węgrzyn, wiceprezes Dolnośląskiej Doliny Wodorowej**. – Energetykę, która jest alternatywą i rodzi się na naszych oczach, nazywam H₂OZE. Oznacza to, że tworzymy energetykę opartą na odnawialnych źródłach energii i stabilizowaną wodorem. To jest sposób na nową energetykę, dlatego że nie jest to energetyka centralna, tylko bardzo zdecentralizowana. To także ekosystemy innowacji - ta energetyka, której jeszcze nie widzimy – wyjaśnił dr Andrzej Węgrzyn.

Dr Andrzej Węgrzyn przekonywał, że doliny wodorowe dają samorządom duże korzyści ekonomiczne. – Okres zwrotu to 6, może 10 lat. Nie bójmy się inwestować, to jest dobry biznes, tylko trzeba go zdemonopolizować – mówił. Dodatkowo wskazał, że dzięki dolinom energii mało uprzemysłowione regiony mogą być samowystarczalne: – Jestem w stanie obronić hipotezę, że województwo lubuskie w dużej mierze samo zaspokoi się energetycznie – powiedział dr Węgrzyn.

Przemysł potrzebuje klastrów energetycznych

Agnieszka Spirydowicz, prezeska Zgorzelskiego Klastra Energii przedstawiła polski system elektroenergetyczny i jego dostosowanie do polityki energetycznej Unii Europejskiej. Pokazała różnice pomiędzy wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii na niewielką skalę (np. domową) a zastosowaniem jej w gospodarce. – Na dziś jesteśmy w takim momencie, że gdy ktoś pyta o możliwość magazynowania energii, tworzenia zielonej energii, o to, czy jego dom może być odłączony od sieci elektroenergetycznej, mówię, że takie technologie są i działają. Problem mamy natomiast z tym, że w przeciwieństwie do innych krajów europejskich mamy potężne zużycie energii dla przemysłu i usług: nawet ponad 64 proc. Zakłady produkcyjne muszą mieć dedykowane instalacje odnawialne. Dlatego powstały klastry przemysłowe, które są w stanie tę energię zapewnić – wyjaśniła.

Zdaniem prezeski ZKE barierą we wprowadzeniu takiego systemu są Spółki Skarbu Państwa i lobby węglowe. – Bez zmiany, która jest wskazywana także przez pakiet „Fit for 55” nie będziemy mieli nigdy bezpiecznego systemu rozproszonej energii. To muszą być decyzje, które zostaną podjęte i rzeczy, które zostaną zrobione. Fundusze na to są i wszystkie kraje, także europejskie dążą w tę stronę. W „Fit for 55” i Europejskim Zielonym Ładzie jest zapisana nasza przyszłość – podkreślała Agnieszka Spirydowicz.

Korzyści z systemu rozproszonej energii to m.in. bezpieczna i niedroga energia oraz zielone miejsca pracy przy farmach wiatrowych i fotowoltaicznych. – Apelujemy, aby pracować razem, zająć się energetyką, bo to sprawa każdego z nas, nie tylko gospodarstw domowych, ale także przemysłu. Możemy to wykorzystać po to, żeby stać się bardzo silnym graczem na rynku – zauważa Agnieszka Spirydowicz.

Lubuskie powinno mieć mapy zapotrzebowania na energię

Szanse i wyzwania na drodze do uzyskania neutralności klimatycznej w kontekście pakietu „Fit for 55” zaprezentował **dr inż. Piotr Ziembicki z Instytutu Inżynierii Środowiska Uniwersytetu Zielonogórskiego**. Zdaniem eksperta reformy zaplanowane w ramach nowych przepisów unijnych szczególnie dotkną budownictwo. – To budownictwo w szerokim znaczeniu, od mieszkalnego poprzez przemysłowe do budynków użyteczności publicznej. Chodzi o obiekty, które docelowo muszą być silnie zmodernizowane i doprowadzone do stanu, w którym będą zeroemisyjne. To pośrednio również wyzwania dla jednostek samorządu terytorialnego, bo znaczna część zadań, które będą realizowane w ramach wyzwań dla sektora budownictwa, będzie albo współfinansowana, albo wspierana przez jednostki samorządu terytorialnego – zauważa dr inż. Piotr Ziembicki.

Od czego należy zacząć dążenie do redukcji negatywnego wpływu na środowisko? Przedstawiciel Instytutu Inżynierii Środowiska Uniwersytetu Zielonogórskiego podpowiada, by zidentyfikować i zinwentaryzować zasoby odnawialnych źródeł energii w regionie. – Dostępność różnych źródeł OZE jest bardzo różna w różnych miejscach regionu. Przygotowanie mapy czy inwentaryzacja OZE jest bardzo istotna z punktu widzenia możliwości rekomendacji rozwiązań technicznych. To jest wyzwanie właśnie dla samorządu województwa lubuskiego. Kolejny element: mapa

gęstości zapotrzebowania na różne formy energii. I wreszcie – zorganizowanie i prowadzenie doradztwa technicznego i formalnego dla zarządców budynków. W większości urzędów lokalnych, a już na pewno w jednostkach urzędu marszałkowskiego, powinny powstać biura, w których specjaliści będą mogli doradzać rozwiązania z punktu widzenia inwestowania w energetykę odnawialną. Niezbędna jest też współpraca z jednostkami naukowo-badawczymi – mówił badacz.

Przykładem dobrych praktyk jest hybrydowe źródło energii dla Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Zielonej Górze-Drzonkowie. W ośrodku zamontowano ponad tysiąc paneli fotowoltaicznych, które wytwarzają przeszło 250 kW energii. Placówka wykorzystuje również gaz do ogrzewania wody na pływalni. Inne działania to projekty realizowane przez Instytut Inżynierii Środowiska Uniwersytetu Zielonogórskiego m.in. we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego. To monitoring jakości powietrza w Żarach oraz system produkcji chłodu na potrzeby klimatyzacji w Centrum Przyrodniczym w Zielonej Górze.

Jak sfinansować ekologiczne inwestycje?

Komisja Europejska wymaga, aby już teraz przeznaczać określoną pulę środków z funduszy unijnych na cele środowiskowe. Ma to odzwierciedlenie w programach regionalnych, m.in. w Funduszach Europejskich dla Lubuskiego. – Wszystkie środki w dyspozycji regionu powinny być co najmniej w 1/3 przeznaczone na te elementy. W przypadku województwa lubuskiego te fundusze wynoszą ok. 185 mln euro. To przede wszystkim pieniądze na termomodernizację i odnawialne źródła energii – mówiła **Sylwia Pędzińska, dyrektor Departamentu Instytucji Zarządzającej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego.**

Pula pieniędzy przeznaczonych na cele środowiskowe w programie regionalnym województwa lubuskiego jest podzielona na część dotacyjną i pożyczkową. – Wynegocjowaliśmy, że wsparcie mikro i małych przedsiębiorców, termomodernizacja budynków publicznych i mieszkalnych oraz modernizacja oświetlenia ulicznego to będzie wsparcie pożyczkowe. Jeżeli chodzi o wsparcie bezzwrotne, Komisja Europejska zgodziła się, żeby wspierać projekty związane z termomodernizacją komunalnych budynków mieszkalnych oraz budynkami historycznymi. Niestety nie mamy interpretacji, co jest budynkiem historycznym, bo to niekoniecznie budynek zabytkowy. Nowe narzędzie to dotacja warunkowa – część dotacji trzeba będzie zwrócić, jeżeli się pokaże, jakie wskaźniki energetyczne się osiągnęło. Dotację warunkową mamy w przypadku budynków użyteczności publicznej oraz budynków pasywnych – wyjaśniała Sylwia Pędzińska.

Czy Lubuskie może rozwijać energetykę odnawialną?

O potencjale województwa lubuskiego i jego wykorzystaniu do transformacji energetycznej mówił **Radosław Grech, prezes zarządu Centrum Energetyki Odnawialnej w Sulechowie.** – Jesteśmy regionem, który z energetycznego punktu widzenia jest deficytowy. Czerpiemy energię z zewnątrz, z ościennych województw, co z jednej strony staje się problemem, a z drugiej wyzwaniem. Mamy szansę budować tę energetykę na nowo w oparciu o odnawialne źródła energii – stwierdził

prezes CEO.

Radosław Grech wskazał też, z jakimi wyzwaniem musi mierzyć się region: – Mamy do rozwiązania problemy w zakresie sieci elektroenergetycznych, którymi zarządzamy z poziomu spółek Skarbu Państwa. Z poziomu samorządu ten wpływ jest ograniczony.

Jednocześnie prezes Centrum Energetyki Odnawialnej pokazał, że województwo zainwestowało w dostępność i promocję odnawialnych źródeł energii. Według danych Urzędu Regulacji Energetyki, na koniec 2021 r. mieliśmy 100 MW mocy z instalacji fotowoltaicznych. Przyłączonych zostało 105 instalacji.

Radosław Grech dodał, że w rozwijaniu odnawialnych źródeł energii w regionie ważna jest edukacja, pokazywanie przykładów dobrych inwestycji. – Mamy szansę na to, aby zbudować energetykę, a nie ją przebudowywać – podsumował.

Chcemy inwestować w OZE? Powołajmy pełnomocnika

Sławomir Kowal, radny Województwa Lubuskiego i założyciel Zgorzeleckiego Klastra Rozwoju OZE zaproponował, by powołać w województwie pełnomocnika ds. transformacji energetycznej i odnawialnych źródeł energii. Jego zdaniem będzie to pomoc dla samorządu. – To jest niezbędne również jako element innowacyjny, a Centrum Energetyki Odnawialnej w Sulechowie może być wsparciem tych wszystkich działań – zasugerował.

Radny pokazał także bariery, które należałoby pokonać. To przede wszystkim problemy prawne, związane m.in. z koncesjami, prawem budowlanym czy prawem ochrony środowiska.

Dyskusja senatorów, samorządowców i społeczników

W trakcie dyskusji wokół przedstawionych zagadnień senatorowie podkreślali, że konieczne jest opracowanie i przedstawienie wniosków z wystąpień. Będą one przydatne w dalszych parlamentarnych rozmowach o transformacji energetycznej Polski.

– Może czas zacząć głośno rozmawiać o skomunalizowaniu linii przesyłowych niskich napięć. To będzie leżało w interesie samorządów, żeby mieszkańcy produkowali energię, samorząd ją odbierał i wykorzystywał. Trzeba pracować i wypracowywać rozwiązania – mówił **senator Wadim Tyszkiewicz**. Nawiązał też do możliwości wykorzystania naturalnych magazynów pod Bytomiem Odrzańskim, w których można by np. gromadzić wodór.

Burmistrz Krosna Odrzańskiego, Marek Cebula zwrócił uwagę na centralizację sektora energetycznego i deficyty samorządów, np. trudności w zatrudnieniu ekspertów od energetyki w jednostkach samorządu terytorialnego.

- Bardzo dziękuję za wszystkie wystąpienia, wszystkim ekspertom. Dziękuję za bardzo dobrą i merytoryczną dyskusję. Panu prezydentowi Kaliszukowi

(wiceprezydent Zielonej Góry - dop. red.) dziękuję za udział, mam nadzieję, że po wysłuchaniu tej dyskusji nie będzie miał problemów z wydaniem nam pozwolenia na budowę budynku pasywnego, energooszczędnego i wzorcowego - mówiła w podsumowaniu dyskusji Elżbieta Anna Polak. - Lubuskie dziś „oświeca” Warszawę. Wczoraj miałam spotkanie z prezesem jednej z lubuskich, innowacyjnych firm, która w naszej stolicy właśnie wymienia oświetlenie na energooszczędne. Rocznie Warszawa zaoszczędzi na tym 31 mln zł. Warto więc korzystać z nowoczesnych i inteligentnych rozwiązań lubuskich firm.

- Chciałabym zwrócić uwagę na istotne zadania, które samorządy mogą realizować bezkosztowo. Poprzez promowanie partnerstw energetycznych, klastrów energii i racjonalizację wykorzystania energii, co pokazałam na przykładzie Warszawy. Bardzo mocno zainwestowaliśmy w te działania. Z naszego Regionalnego Programu Operacyjnego, jeszcze z poprzedniej perspektywy, sfinansowaliśmy m.in. budowę Centrum Budownictwa Zrównoważonego i Energii oraz Centrum Energetyki Odnawialnej w Sulechowie. Mamy gotowy przykład działań w partnerstwie z CEO, Uniwersytetem Zielonogórskim i firmami w zakresie zielonej transformacji. W nowej perspektywie będziemy promować konkretne działania w tym obszarze, ale realizowane w ramach partnerstw, bo wtedy jest wartość dodana - dodała lubuska marszałkini.

Elżbieta Anna Polak zwróciła również uwagę na problem nie tylko decentralizacji i deregulacji przepisów, ale też delokalizacji urzędów centralnych, które w większości mają siedziby w Warszawie. - W naszym regionie mamy udokumentowanych 70 proc. złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Mam więc propozycję, by przedsiębiorstwo zajmujące się poszukiwaniami i wydobywaniem gazu ziemnego oraz ropy naftowej znajdowało się w regionie lubuskim - mówiła marszałkini.

Kolejna dyskusja - o wnioskach z katastrofy na Odrze

Senatorowie spotkają się ponownie w piątek, 26 maja 2023 r. w Krośnie Odrzańskim. Tym razem tematem posiedzenia będą wnioski, jakie należy wyciągnąć z ubiegłorocznej katastrofy w Odrze. W tej części spotkania weźmie udział m.in. burmistrz Krosna Odrzańskiego Marek Cebula oraz **Mirosław Kamiński, prezes zarządu okręgu Polskiego Związku Wędkarskiego w Zielonej Górze.**